

Teataja

ESTNISK TIDNING FÖR POLITIK OCH KULTUR

Nr. 12. 6. 7. 1968

6 juuli 1968

25. aastak

N. Liidu valitsusjuhi külaskäigu eel

Juunikomitee ja Balti Komitee valmistab ette Juuliaktsiooni

Aleksej Kosõgin tuleb Rootsi ametlikult külaskäigule 11–14. juulini. Külaskäik pidi toimuma juba 1966. a. juulis, kuid jäi ära „ettevõtmata asjaolude“ tõttu, nagu siis Moskvas teatati. Xraatlemine tuli kolm nädalat enne kindlaksmääratud külastamisega, mida siin peeti väga taktikaks käitumiseks Moskva poolt.

Se kordne külastamisteade tuli Kremli ootamatult ja vaevalt küll rootsi valitsusliikmetele ja poliitikutele sobival ajal – üldisel puhkuseperioodil, kus oleks saadud pisut hinge lõmmata enne valimiseelseid pingutusi augustis.

liaktsiooni eribülletään, mis tuleb levitamisele ka 20.000 eks. kogu Skandinaavias. Koostatakse veel pressibülletään, eriartikleid ja lendlehti. Levitatakse ka Juuliaktsiooni loosungeid.

JUULIAKTSIOONI FINANTSEERIMINE

See on sel aastal eriti raske küsimus. Kogu aktsioon – publikatsioonid, pressikeskused, plakatid ja kõik muu sellega ühenduses, läheb tagasihoidliku arvestuse järgi maksimaalselt 30.000 kr. Osavõtvad organisatsioonid on igati lubanud oma poolse toetuse, kuid sellest ei piisa. Juunikomitee ja Balti Komitee paluvad eestlaskonda toetada ka seokordset aktsiooni.

Kirikute Maailmakonverents

Kirikute Maailmanõukogu 4. täiskogu Uppsalas on sel suvel üks suuremaid rahvusvahelisi kokkutulekuid Euroopas. Kokkutuleku juhtlauseks on Pühakirja sõna: „Vaata, ma teen kõik uueks“ ning arutlusele tulevad küsimused, mis on ühenduses kiriku ja usueluga tänapäevases ühiskonnas. Kongressist osavõtjad on ka 3000, neist 800 kirikut ametlikult esindajat, 500 eksperti ja vaatlajat, neist 15 Vatikani ning suurel arvul muid funktsionäre.

Eesti pagulaskirikut esindab praost Richard Koolmeister ja kongressist võtab osa ka praost Jakob Aunver. Okupeeritud Eesti ja Läti luterlikud peapiiskopid on N. Liidu Luteri Kiriku esindajateks, nagu näha delegaatide nimestikust. Eestist on selleks äsja peapiiskopi ametisse seadud Alfred Tomingas, kes konverentsi ettevalmistuse ajal sai lubikest nega ka Genfis viibida. Seal toimusid nimelt eeltoodud Uppsala kokkutulek. Konverentsist võtab osa N. Liidu ortodokse kiriku arvukad delegatsioonid nagu need saadetakse välismaale muljet jätma, nagu oleks kirik kommunistliku režiimi

all täielikku vabadust nautiv institutsioon.

Nõukogude võim, kelle sõna kirik peab kuulama, et üldse elada saada, on kiriku välismaailma forumitel oma tüüristaks teinud ja levitab tema kaudu ülemaailmsele kristlikesse liikumistesse kommunistliku revolutsiooni ideoloogiat. Moskva „kristlikud ideaalid“ on juba mõnevõrra pinda leidnud läänemaades ja Uppsala kongressi eel kuulus arvamist, et seal võidakse teha katseid mõjulada meeleolu ja resolutsioone Moskvale meelimaööda poliitilises suunas.

Balti organisatsioonid Rootsis pidasid vajalikuks selle kokkutuleku puhul omapoolset selgitustööd teha. Algasit ja kandeid on ka Eesti Rahvusfondi käes. Selleks avatakse 8–10. juulini pressikeskus Stads-hotellis. Ette on nähtud ka pressikonverents balti pagulaskirikute juhtivate isikute osavõtul. Pressikeskusele levitatakse ka eesti ja läti luterlike pagulaskirikute ühist meiorandumit konverentsile, mis kannab peapiiskopide J. O. Lauri ja Arnolds Lusise allkirju. Pressikeskus on avatud kolmel nimetatud päeval kella 10–18.

KIRIKUTE MAAILMANÕUKOGU

World Council of Churches (WCC) asutati Amsterdams 1948. a. Ta taotleb kirikute ökumeenilist koostööd, püüab leida ühist keelt ülemaailmses misjonitöös, taotleb tihedamat koostööd kirikute vahel sotsiaalsete ülesannete täitmisel ja arengumaade abistamisel. Nõukogusse kuulub 223 liikmeskirikut ligi sajalt maalt. Kõik suuremad kristlikud usundid – luterlased, vabakirikud, reformistid, anglikaanid, ortodoksid j. m. on esindatud, välja arvatud katoliiklased, kes nüüd Uppsalas esmakordselt oma vaatlajad saadavad.

Nõukogu eelmine kokkutulek New Delhis 1961. a. oli omamoodi märkimisväärne. Seal võeti Nõukogusse vastu neli ortodokset kirikut ja N. Liit pääses oma kodus orjastatud kiriku abil kristlikute kirikute suurele maailmaforumile. New Delhi kokkutulekul laienes Nõukogu ka oluliselt Aasia ja Aafrika maade kirikute liikmekstulekuga.

Kirikute Maailmanõukogu aupresidendiks on praegu dr. J. H. Oldham Inglismaalt, presidentideks Canterbury peapiiskop Dr. Ramsey, peapiiskop Jakovos USA-st, Sir Francis Idiam Nigeeriast, dr. David C. Moses Indiast, dr. Martin Niemöller Saksamaalt ja Charles Parlin USA-st. Kesknõukogu esimees, Luterliku Maailmanõukogu president, dr.

Kirjak Vilhelm Moberg on anand Malmö Kvällspostenile pooleleheküljelise erintervjuu Juuliaktsiooni kohta. „Miks vaid vene diktaator tuleb siia. Miks valitsus semud ei kuusi siia kõik maailma tüüriandid korraga. Siis peaksime ühe õige diktaatorite prasingu“, ütles ta. Ta kinnitab ka, et ta toetab Balti Komiteed ja et ta kegu aeg on balti põgenike huvide teotseend ja sõna võtnud. Ta on praegu on Kristi-mani kodus haige, loodab aga 11. juuli protestikooselekuks terveks saada.

Franklin Frey USA-st, suri hiljuti. Suureks jõogs Uppsala kokkutulekule oli ka dr. Martin Luther King'i mõrvamine. Ta pidi olema avajut-lusajaks Uppsala doomkirikus ja arvati üldse kujunevat üheks kesk-seist isikuist sel konverentsil.

samine, venestamine ja koloniaal-surve ikestatud Balti riikides.

Juunikomitee osakonnad kohtadel kaaluvad võimalusi Juuliaktsiooni-dega liitumiseks. Kõigepealt ken-takiloormist kohaliku ajakirjandu-sega ning aktsiooni pressimaterjali, programmide ja apelli levitamist.

PRESSIKESKUSED JA PUBLIKATSIOONID

Kosõgin tuleb Rootsi samal ajal kui Uppsalas on Kirikute Maail-manõukogu täiskogu kokkutulek (4–29. juulini). Mõlema sündmuse puhul oodatakse siia kuni 1000 aja-kirjanikku, raadio ja TV esindajad. Neil on kindlasti ka huvi vastuka-t-siooni vastu, nagu varasemad ko-gemused näidanud. Seda arvestades tahab Juunikomitee ja Balti Kom-itee koos teiste kesksete organi-satsioonidega eriti tähelepanu omis-tada pressikontaktidele ning balti rahvaste olukorda selgitava infor-matsiooni levitamisele. Stokholmis on Juunikomitee pressikeskus avatud 10–15. juulini. Balti Komitee ruumes Arsenalg. 1. Seal on ette nähtud ka pressikonverentsid ja seal levitatakse Juuliaktsiooni pub-likatsioone ja muud materjali.

Uppsalas on 8–10. juulini avatud Balti Kristlikku Pressisentrumi Bü-roo (Stadshotellet) Sealt jagatav materjal puudutab enne kõike kiriku-kute ja usu diskrimineerimist kom-munistliku rezhimiga maades ning kommunistliku ideoloogia poelamist ülemaailmsesse kristlikesse liik-mistesse. Samas esitatakse ka valik pagulaste välja antud usulist kir-jandust.

Kosõgini ära jäänud külaskäigu puhuks 1966. a. ilmunud brošüüris „Prihet vid Friit Hav“ ei ole vana-nend rohkem kui külastuse päev. Lisaks sellele ilmub Juunikomitee ja Balti Komitee poolt ühiselt Juu-

Prof. Dr. Jerzy Hauptmann on üheks peakõnelejak 11. juuli protestikokkutulekul Ta on alates 1951. a. poliitiliste teaduste profes-sor Park College, Parkville's 1968.69 on ta nimetatud külalis-professoriks Washingtoni sõjain-stituudi juurde. Haptnmann on tuntud Ida-Euroopa küsimuste ekspert. Ta esineb ka 12. juulil Juunikomitee pressikonverentsil viimaseaja aktuaalsete muudatus-te kohta Ida-Euroopas.

17. juuni koosolekul prof. Birger Nermani juhatamisel otsustas Juunikomitee aktsioonide kava seoses Kosõgini külaskäiguga. Juuliaktsiooniga on liitunud ca 50 rootsi ja eksiilorganisatsiooni. 27. juulil toimus Juuni-komitee suur pressikonverens, mis kujunes stardisignaalsiks kogu aktsioonile.

EESTLASED STOKHOLMIS JA ÜMBRUSKONNAS:

Vihm ja raju ei takistanud Teid kogunemast võimsale Vabadusmarsile 6 novembril – päike ja suvepuhkused ei tohiks takistada liitumast 11. juuli vastude-monstratsioonidega.

SEOSSE DIKTAATOR KOSÕGINI ROOTSI SAABUMISEGA

Demonstratsioon Sergel torgi'il kesklinna neljapäeval 11. juulil kell 17.30. Sellele järgneb protestikoosele kell 19.00 Medborgarhusetis. Kõnelevad: prof. Birger Nerman, kirjanik Vilhelm Moberg, prof. Jerzy Hauptmann USA-st, riigipäevavalige Nils Nilsson, toimetaja Andres Viirsoo Göteborgist, Ungari vaba-dusvõitlejate esindaja üliõpilane Teodor Berkovits ja Demokraatliku Alliansi esimees Tord Tannenberg.

LIITUGE JUULIAKTSIOONIGA!

Juunikomitee ja Balti Komitee

Eep 346

Teataja

12. 6. 7. 1968

Kosõgini „Balti probleem“

Balti rahvad pole Aleksi Kosõgini päris võõrad, seepärast on loomulik, et ka meie omali poolel teeme ettevalmistusi tema vastu võtaks siin, kuigi mitet just samal joonel nagu ta küllakutsujad, ja et meie võimalikult jõuliselt koostume nende ettevalmistustega. Nimelt käis Kosõgin alles kolme aasta eest Riias, 1965. a. suvel, lastele Lenini ordenit viimas. Muidugi tuli tal sel puhul ka kõne pidada ja „Balti probleeme“ puudutada. Sõnavõtt, nagu see siia edasi anti, ilmutas vähe vaimuvärskest. Sel kommunistlikul pidupäeval — Balti iseseisvite riikide anastamise 25. aastapäeval, rahunäpungute Eestis, Lätile ja Leedule antud puhe, liku tõotuse murdmise aastapäeval, ei osanud N. Liidu välisusejuht ajaloovõltsingut kuigi pidulike kattehihudega varjata.

Kosõgin ütles, just kui nõukogude ajaloo algpõlvit osundades: „Esimestel aastatel pärast revolutsiooni, kui Nõukogude Venemaa oli kurnatud koduõnust ja kaotustest ning sisse piiratud interventidest võitles kangelaslikult oma olemasolu eest, siis tekkis olukord kus rahvusvahelisel imperialismil õnnestus käigutada nõukogude võim Lätis.“ Ja Baltimaade riikliku iseseisvuse perioodi kohta „luges“ kõneleja kooliraamatust: „Neid kahtlusküsimusi kodanliku valitsuse all, kes ustavalt teenis välismaa kapitaliste, iseloomustab laiale rahvahulke õigluste, majandusliku kängumine ja kasvav tõrjusus.“

Nõukogude Liidu pragne valitsusejuht öeldakse enne kõike majandusmets olevat. Kes teab, vahel on sellele majandusmetsale kunagi pähe tulnud võrrelda neli kahtlusküsimust aastal rahva elatustasest. Eriti maad, kus „imperialismil õnnestus nõukogude võim käigutada“ ja oma maal selle võimu all. See tohiks masendav ajalooline silt olla ning mida muud selle silt peletamiseks kui masinlikult algkooliõpetiku lugu korraldada. Kapitalistliku süsteemi kõige suuremaks paheks nimetas Kosõgin rahvuslikke vastutusi ja rahvuslikku vaenu, millest sotsialistlik kool pidi avaldada ühiskonna vabastama.

Seni seda küll ei ole märgata olnud, küll aga hakkab silma vastupidiseid tundeid. Võõranemiseid ja võõraverelised sotsialistid toodavad tulevat anastajana ja käituvad hiljem allahoidetute suhtes nagu kolonialistid. Lätlaste külastajana avaldas Kosõgin N. Liidu erirahvuste tuleviku kohta veel järgmist: „Nõukogude sotsialistlike rahvaste vahetõrjad arenevad ja lähevad aina sügavamaks. Igas liiduvabariigis tekivad paljurahvuslised töökoolektiivid. Vastastikkult kultuuriruumid tugevnevad. Ühised vaimuväärtused võrsuvad. Üksikute rahvaste kultuuriarengud soodustatakse me sammume kommunismi lõppetähtsust. Rahvaste kokkusuulamise poole.“

See, mis Kosõgin siin esitas, on N. Liidu rahvaste poliitika põhiprintsiip — sulatada kokku eri rahvad oma hülgelriki piirides „nõukogude inimesteks, niisugune liiginimetus on sellele tulevasele sulamile“

Koolilõpetajaid

Stokholmi Eesti Algkooli lõpetasid sel kevadel:

Jan Robert Darberger, Omar Jungermann, Jüri Kartus, Andreas Luiga, Johannes Metsalo, Peeter Niitsoo, Vello Parts, Jaan Roosaar, Alar Soosaar, Karl Tagu, Märt Talbak, Tiit Kask, Tuuli Keiland, Aime Koolmeister, Enne Lelep, Evi Leppik, Anne-Ly Metsalo, Pia Hauksepp, Kairin Tombach ja Virve Väher.

Stokholmi Eesti Gümnaasiumi lõpetasid:

Rein Aspe, Tiit Levon, Peeter Pukk, Avo Sõmermaa, Ülo Sõmermaa ja Avo Tikas.

Lisaks meie eelmises lehes toodud gümnaasiumide lõpetajatele on lisada veel järgmised nimed:

Peeter Räst, Andres Suursõit, Anna Uusijärvi, Taniel End, Vera Taht, Valdek Põru, Toomas Reidak, Agneta Pernu (Stokholmis) ja Riina Lagus Uppsalas.

* Siiri Kriisa lõpetas Karoliina Instituudi hambapääri osakonna.

* Stokholmi ülikooli lõpetasid fil. kand. kraadiga Mall Jams, Andres Avasalu ja Boris Hansmann.

le antud. Ja „ühised vaimuväärtused“, mis „võrsuvad“ — see on ühtne nõukogude kultuur mis on ka kokkusuulamise eesmärgiks. See, et eri rahvali lubatakse kirjutada, kõnelda ja laulda oma keeles, pidupühadel oma rahvapäevade kanda, oma rahvuslikke teadusi, väljaarvutusi ajalugu ja muud ühiskonnateadused, pisut oma tahtmist mõõda väljeldada, oma suurvaime, väljaarvutusi iseseisvusaegselt, ettekirjutatud määrat austada jms. — see ongi see „üksikute rahvaste kultuuriarengu soodustamine, millest nõukogude propaganda kõlvasõnaliselt räägib. Kui palju ja kui kaua iga üksik rahvas selle lubatu piirides tõeliselt oma kultuuri arendada jaksab, oleme tema enda visadusest ja osavusest.“

Mis puutub aga kommunismi lõppetähtsust, nagu siia oodatav nõukogude valitsusejuht teie Riias kolme aasta eest välja tõstis — samamuda rahvaste kokkusuulamise poole, siis sulatamisprotsessis, kus üks ühis on teistest määratult suurem, sulavame vähemad sellele ja see annab sulamise oma väringu. Vene rahvas on N. Liidus kõige suurem, loomulikult peavad vähemad temasse sulama. See ongi selle kokkusuulamise teadlik eesmärk. Selle kõlav sõnastus on vaid uus silt vanale venemastamisprotsessile.

Siia saabuv küllaline (kui ta tuleb pärast kahekordset äratulemist kahe aasta eest) on puhastverd venelane. Kuigi ta toena lätlastele lausub kiidusõnu, on temalgi vaevalt erakordset sümboolikat Venemaa väikerahvaste ja selle riigi suurrahvast nui tugevasti erinevate Balti rahvaste vastu. Küsides kas nõukogude valitsusejuht võiks näiteks soodustavalt aidata eestlast nende taotlusis tõeliselt edendada oma kultuuri sielsis suunas, mis on tema aiuseks siidest ajast peale, meenub mil polkovnik Grigori Tokajev ütles Kosõgini kohal 1952 aastal, kui ta polnud veel oma karjäärirideli tipus. Tokajev, kes 1948 põgenes Ida-Berlinis oma üksusest, kirjutas siis:

„Aleksiej Kosõgin on suurevõimne. Ta vihkab N. Liidu vähemrahvaid. Kõik mitte-venelased on tema silmis vaenlased...“

Üks ei tea mis teine tahab

Samal ajal kui RAHVA Häälles ilmus hirmus lugu sellest, kuidas väliseestlaste hulgast võetakse kodumaaga kontakte, mis ei olevat muud, kui üksainus „ideoloogiline diversioon“ (vt. meie lehe eelm. nr.) pidas Väliseestlastega Kultuurisidemetes Arendamise Komitee Tallinnas oma üldkoosolekut. Nagu propagandalehi RODUMAA edasi annab, tulid seal kuuldavale hoopis vastupidised häälled. Kontaktipidamise ja kirjajututamisest tähtsust ja vajadust ei jõutud ära kaista.

Komitee esimees Endel Jaanimägi ütles: „Iga aastaga mõistavad kaugemalolijad inimesed väliseestlaste hulgas üha selgemini, et ainuke tee ühisele rahvuslikule kultuuri kujundamiseks ja välismaal elavate kirjanike, heliloojate ning kunstnike loomingu päästmiseks unustusest on kontakt Nõukogude Eestiga.“ Mõnel sõnavõttjalt lasti kinnitada, et kontaktid teadlaste ja kultuuritegelaste vahel on vajalikud ja „vastastike kogemuste vahetamine on kindnud head vilja.“

Kumba kontaktihuviline kodumaal nüüd uskuma peab? Kas Jaanimägi juttu kontaktide kasutust või Ants Saare poolt neile ette maallutud koletut tooni — siit poolt kontaktipidajat — „ideoloogilist diversant“? Üks ei räägi (vähemalt mitte KODUMAA järgi) headest ega kurjadest kontaktidest, vaid ainult nende kasulikkusest, teine hoitab kõigi ja kõige eest, ka kultuuritegelaste eest, kes peavad tihedat kirjavahetust.

Jaanimägi tahab ühtset eesti kultuuri luua — kontaktide abil, nagu ta ütles. Huvitav oleks teada, missugused on tema mõõdupuud selle „ühise kultuuri“ jaoks, näiteks kirjandus, mis ühel poolt loodaks siin, vabaduses, teiselt poolt seal kus kirjanikud peavad jooksvalt lindil kommunistlikule parteile trauust vanduma nagu see sünib praegust üle terve N. Liidu ning lubama asuda „pealtnägemiselt“ väljast sisseimpuvate mõjude vastu.

Lapsi kasvatatagu militaristlikus vaimus

Nõukogude Eesti pioneerorganisatsioon (10–16 a. lastele) juhtkonna koosolekul k.a. aprillis toonitati samuti nagu ilmas eelmisel lehel loodud kokkulekule, et kõige tähtsam: on noortes kasvatada n. n. sõjalis-patriotismi, see tähendab sisenada neisse venet, et N. Liitu tuleb relvaga kaitsa ning õpetada juba varakult praktilist sõjajärgust. Üks propagandistlikke juhtlauseid selles kasvatuses on, et N. Liit on ümbritsetud vaenlastest, kes temale kurja soovivad, mispärast tuleb alati valvel olla. Neid vaenlasti (kapitalistliku imperialismi tooni) maalitakse lastele ette nii pildis kui sõnas, õhutades lastes nõnda vaenu teiste rahvaste vastu ja lugupidamist asemel teistest rahvastest — väljaspool n. n. sotsialistlikku leeri — õpetades neid ise endid paremaks pidama ning teistele ülevalt alla vaatama.

Sõjalis-patriotilise kasvatuse propagandana näib eesti laste juures väga järjekindlalt olevat. Vahel seepärast, et elanikud teevad ikka veel vahet oma kodumaa ja „meie suure kodumaa“ vahel. See vahet aga peab kaduma, nõuab „nõukogude inimese kujundamise“ üks põhiprintsiipi. Eesti laps peab oma kodumaaks pidama toda „suurt ja laia“, peab seda armastama ja õppima kuidas selle julgeolekut kaitsa. Pioneerorganisatsiooni juhtkonna istungil Tallinnas nõuti, et „pioneerüksused peavad tugevdama sidemeid ja koostööd reserv- ja eruvõitseridega, sõjaveerandidega demobiliseeritud sõduritega. Edasi nõuti sõjaväelise dissipliini tugevdamist pioneerüksustes, sest see pidi avaldada mõeldi meeldima, rivistile ülevaatust ja sõjamaadude korraldamist, rõlvade tundmaõppimist jms.“

Edasi teatati, et Tallinnas avatakse tuleval õppeaastal „sõjalis-rakenduslike erialade kool lastele“, kus

Ja lõpuks, mis puutub „välismaal elavate kirjanike kunstnike ja heliloojate loomingu päästmiseks“ kontaktide abil, siis seda, vähemalt kirjandusteoseid, on ju aastate vältel lüsn kenasti „päästetud“ — postitsensuuri ladudes ja raamatukogude „spetsfondi“. Isesüüsimus on, kas nad just „unustusest“ päästetud on.

Et oma mesimagusatele sõnadele kaalu anda ja näidata, et tal on nendega tõsi taga, võiks kultuurisidemetes arendamise peamees samme astuda selleks, et eesti raamat välismaal sama laekastamatult Eesti laheks, kui see seal siia tuleb. Või vähemalt KODUMAASt teatada missuguse võib saada ja missuguse mitte.

Väliseestlastel ootavad kinofilme

Seda ütles „Tallinnfilmi“ rezhissöör Jüri Müür kinnitades võivat. Tahetavat näha kosumaal valmistatud filme. Ta põhjendab oma väidet sellega, et „Põrgupõhja vapagan“, mida Stokholmis näidati kaht korral, olevat väliseestlastelt hea hinnangu saanud, nagu ta kultuurisidemetes arendamise koosolekul ütles.

Kui Müüri juttu uskuda, siis pidi seda filmi siin vist veel salamis kolmandat korda näidatama, mida aga ei tehtud. Ühel näitamisel AFB saalis n. n. Balti nädalal, mille vil-lagatani mehed kees siniste kommunistidega „Nõuk. Balti Vabariiki 25. a. jubeli“ puhul korraldada, oli nimetatud filmi vaatamas poolsada rootslast ja paar kolm „väliseestlast“.

Teine näitamine oli Rootsi-N. Liidu sõprusühingus, Katariinavagen. Sinna „väliseestlane“ ei lähe aga laimud ka siis. Pealegi, maja oli siis parajasti lempromiteeritud ilmsiks tulnud N. Liidule spioneeritud Veimnerströmi affääriga. Viimane oli seal, vaikes kambrikes, oma salateid neid tellinud meestele edasi andnud.

VIIMAKS OMETI

Tallinna lehed teatasid, et „Eesti NSV ülemnõukogu Presidiumi vabastas Viktor Sergej p. Samoilenko Eesti NSV ehitusministri kohustusest“. Ta olevat vabastatud seoses ilmeinekuga teisele tööle. Missuguse kohale see mees pandi, kelle juhtimisel ehitusministeriur jättis aasta aastalt plaanid täitmata, seda pole öeldud. Arvatavasti mitte enam ehitusalale, sest Eestis on juba küllalt hooned, mis kõnelevad ehitustöö kvaliteedist selle võõranemise mehe ülemjuhutamisel, kes nii kenasti oskas ilgal aastal paremat lubada ja kui lubaduse lunastamise aeg kätte tuli, siis olid kõik kohad „süüdlasi“ täis.

Uueks ehitusministriks nimetati Uno Jürisoo. Temal on selja taga ametikohad: Eesti Riikl. Põlevkivitrusti ehitusvalitsuse ühe osakonna peainsener, ehitusministeriumi tootmisvalitsuse juhataja ja 1966 a. peale Riikl. Eesti Planikomitee ascesimees.

Elukodliku teenindamise, s.t. saumaskimise, juukselõikamise, saapaparenduse, pesupesemise ja muu säärase peale kulutati Eesti linnades m.a. keskmiselt 29 rubla ehk Moskva nominaalkursi järgi 174 kr. Kohtla-Järvel oli kulutus ainult 16 rubl. 80 kop. Linnas täitevkomitee esimees Tsõganova saab ajalehes manitseda, et täitevkomitee pole hästi korraldanud elukodlikku teenindamist.

hakatakse õpetama relvatundmist, püssilaskmist, lennukite, sõjalaevade tankide, soomusautode ja muude sõjamasinate konstruktsiooni ja nende ostarvete tundmist. Niisugune kool töötab muidugi sel ajal kui lapsed peaksid kodus oma kooliülesandid tegema, vanematega koos olema või puhkamiseks ka natuke omapeale anda saama.

Head sõpra

ONNI PEKKA UOTINEN'I

mällestavad leinas

AINO SUITS
HELMELI ELLER
KARL RISTIKIVI
LIIDI JA ARVO MÄGI
HARRI KIISK perekonnaga
ELLA PRIUKHA
AINO, ASTA JA KALJU LEPIK

Hääd sõpra

ANDREAS TOMINGAS'I

mällestavad

GERHARD KÖRB
ILMAR POLDISAAR
ANTS VAIKLA perekonnaga

Vandeadvokat

ARNOLD SUSH

surnud 28.5.1968 Tallinnas
Mällestab:
E.U.S. PÕHJALA

EEL KOGUDUS

Usulisel raadiosaanel igal pühapä., teisip., ja reedel kell 18.30–18.45 lühilainel 26. mtr. Trans World Radio. Piiblisalind telefonil 08.21.32.77. Jumalateenistus 7. juulil Jaakobi kirikus jääb ära.

EESTI KULTUURI KOONDISE

büroo on suletud suvevaheaja tõttu 1. juulist kuni 31. juulini.

TEATAJA

Vastutav väljaandja
(ansvarig utgivare):
Ervin J. Nõmmera

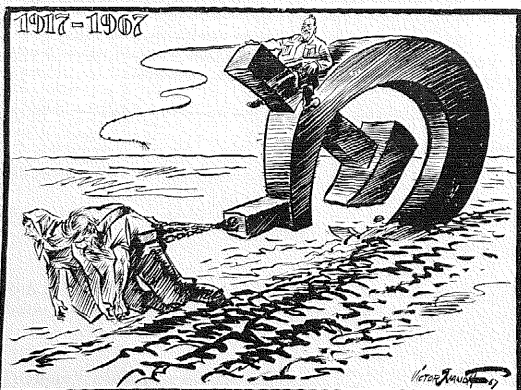
Toimetajad: Aleks. Varma,
Harri Kiisk, Adelaide Lemberg
Arseenalgatal 1-III, Sthlm C
Kaaströö ja muu post saat aadressil:

Box 16 323, Stockholm 16
Telefon 20 70 61
Postigiro 53 751
Tellimishinnad:

Skandinaavias 3 kuud 14 kr.,
6 k. 27 kr., 12 k. 50 kr.

Mujal 16 kr., 32 kr., 60 kr.

TEATAJA TALITUS
on avatud teispäeviti ja
neljapäeviti kl. 10–14.
BENNEL & CO AB STHLM 1968

Liberaal

Eesti Liberaal-Demokraatliku Koondise bülletään

Till esterna i Sverige

Valet den 15 september kan ge Sverige en ny regering. Valkampen har pågått ända sedan den dag i september 1966 då rösterna räknades i det val som blev det största socialdemokratiska nederlaget på decennier. Då fick de tre oppositionspartierna, folkpartiet, centerpartiet och högern, tillsammans 49,5 % av rösterna medan socialdemokraterna samlade endast 42,3 % och kommunisterna 6,4.

Höstens val kommer inte att bli en självklar seger för den demokratiska oppositionen. För att bryta ett 36-årigt socialdemokratiskt makttönnhav fordras en verklig kraftanstängning. Om vi vinner blir det därför att vi lyckats övertaga valjarna om att vår politik är bättre.

Den demokratiska oppositionens ståndpunkt i regeringsfrågan är klar. Om valet ger dessa tre partier en majoritet av platserna i andra kammaren bör regeringen Erlander gå. Detta förutsätter att oppositionen tar minst 5 mandat från socialdemokrater och kommunister. Valresultatet 1966 skulle om det varit ett riksdagsval ha givit oppositionen 119 platser mot 114 för so-

cialdemokrater och kommunister, och alltså enligt vår uppfattning en ny regering.

Oppositionen har ett regeringsprogram, det mest utförliga som någonsin presenterats i ett svenskt val, nämligen det som framlagts av folkpartiet och centerpartiet gemensamt, där dessa två partier har enat sig om riktlinjerna för en ny regeringsarbete. Fälter för angelägna reformer är stort men vi har prioriterat några punkter som vi finner mest angelägna, att bekämpa inflationen, att minska bostadsbristen, att förbättra värdnaden och att höja u-hjälpen.

Politik är vilja, har Olof Palme sagt. Men han glömmer att politik också är att kunna, att förverkliga det man vill. Att vilja men inte kunna skapar inga reformer. Att vilja men inte våga skapar ingen respekt.

Här ligger vår anklagelse mot socialdemokratin. Den har så mycket fångslats av de framsteg som gjorts och som ingen förnekar, att den inte ser det som är o gjort. Den har så fångats av resultat som uppnåtts att den glömmer de nya brister som framträtt. Den självkänsla som slagit över i självgodhet är ingen drivkraft för framtida framsteg.

Vi vägar tro att det nya regeringsprogram som vi dragit upp huvudlinjerna för är ett bättre program än det socialdemokratiska också för de medborgare som har sina eller sin familjs rötter på östra sidan av Östersjön och som nu utövar sin rösträtt i Sverige.

I det svenska samhällsbyggnader efter kriget har dessa medborgare gjort betydelsefulla insatser. När de av frihetsfientliga krafter tvingades bort från sitt hemland har de trots alla de svårigheter och de påfrestringar som invändandet i ett nytt hemland

VI HOPPAS PÅ ESTLANDS FRIHET

Professor Bertil Ohlin är hedersledamot i Baltiska Kommittén och är sedan många år känd som varm vän till de baltiska folken, en vän, som modigt kräver självbestämmanderätt och frihet åt alla folk, även åt de förslavade folken i Östeuropa.

Redan 1959 skrev prof. Bertil Ohlin i "Vaba Eesti":

"Jag har ofta, när jag träffat estländare som inlemmats i vårt svenska samhälle, blivit imponerad över deras förmåga att förena en stark och positiv känsla för vår nation med en trohet mot det kulturella arv de fört med sig från det land de under så tragiska omständigheter tvingades överge... Deras bestående vägran att ge upp hoppet om att en gång få vara med och återupprätta den estniska demokratin har bidragit till att stärka vår egen känsla för vad det betyder för oss att få leva i ett land där de grundläggande demokratiska rättigheterna upplevs som lika självklara som den luft vi andas.

Vid öppnandet av utställningen "Därför flydde vi" sade han:

"På 20-talet hade jag tillfälle att göra en resa i de baltiska länderna. Jag fick en mycket stark känsla av att det var en grupp nationer som var i färd med att

bygga upp någonting, att bygga upp sina egna länder, sin egen kultur. Det var ett konstruktivt, uppbyggande arbete, som man inte kunde undgå att värmas av. Att detta arbete skulle avbrytas genom våld framstår oss en uppriktande händelse, som en tragedi, men också som något mer upprörande än alla tragedier..."

1962 skrev prof. B. Ohlin i Teataja:

"Händelserna på sommaren 1940, när Stalin med Hitler som bundsförvant gick till angrepp mot Estland, kommer aldrig att glömmas. Överväldat mot esterna blev inledningen till en dyster epok, då demokraterna tvingades ge upp mark åt diktaturen. Kedjan av förtryckta satellitstater växte. Aggressionen österifrån gjorde halt vid Berlin, där den fanns i dag, förkänds bakom Muren".

Hösten 1967 sade han i sitt tal: "Det jag här skall tala om gäller folkens självbestämmanderätt. Många mindre europeiska nationer har av Sovjet berövats denna rätt... För mig framstår det som moralisk plikt att hävda självbestämmanderätten och därigenom i någon ringa mån delta i arbetet att hålla en frisk demokratisk opinion levande".

EESTI LIBERALISM

ENDEL KREPP

ELDK tähistas oma 20. a. tegevust 1966. a. juulicliikooviitmisega Gähaga restoranis Lidingöl. Pabemalt: Koondise noortsektsooni esimees Mart Tagel, Mall Kriisa, toimetaja Johan Kokla, koondise auesimees. Al Warma, läti liberaalide esindaja pr. Milda Salnais, prof. Birger Nerman, esimees Endel Krepp, Folkpartiet sekretär (nüüd linnaõunik P. O. Hansen) sekretär) Cyril Olsson, pr. M. Varma, poola liberaalide esindaja W. Patek, Siinpool lauda Folkpartiet informatsioonisekretär Dick Zethraeus, toim. A. Lemberg, EDU esimees Aksel Mark jt. Juubelikoosviitmisest võisid osa ka Lidingöl toimunud liberaalide noortekursusest osavõtjad.

Muidugi võib küsida, milleks oli vaja 22 aasta eest asutada Eesti Liberaal-demokraatlik Koondis (ELDK)? Poliitiliste huvidega liberaalid oleksid võinud ju liituda rootsi vastava parteiga ja selle raamis äratada huvi Eesti ja teiste Balti riikide saatuse vastu. Arvatavasti oleks sel viisil väga raske olnud oma häält kuuldavale tuua, kuna teame, et N. Liidu kurss oli kõrge pärast Teist maailmasõda ja meie asukohamaa valitsus oli tuginustanud okupatsioonivõimu meie kodumaa.

Iseseisev rühm, nagu ELDK, ei

miljö mäste medföra på ett beundransvärt sätt, lojalt och troget tjänat detta nya hemland. Jag hoppas att de i Sverige skall finna en politik och en atmosfär som kommer dem att uppleva denna lojalitet som berättigad.

ole seotud asukohamaa ametlike parteipoliitiliste seisukohtadega. Samal ajal on aga iseseisval poliitilisel rühmal võimalik poliitilisi kontakte luua vastava parteiga asukohamaal, kui ka teiste liberaalsete ringkondadega teistes riikides, et äratada huvi Eesti ja teiste Balti riikide saatuse vastu ja taotleda rahvaste enesemääramisõiguse rakendamist. Muidugi ei ole rühm takistuseks individuaalseks liitumiseks asukohamaa vastava parteiga.

Mis puutub Koondise kontaktidesse, siis võib need kõigiti edukalt pidada, Eesti Liberaal-demokraatliku Koondise esindajad on viimase 15 aasta jooksul järjekindlalt kutsunud Folkpartiet kongressidele ja neile on teavituseks sõna antud. Samuti on Koondise noorte esindajad kutsunud osa võtma noorte kokkutulekust. Folkpartiet teusel on korraldatud neli suvekursust ja viies toimub eeloleval sügisel.

Koondise esindajana võitis prof. A. Oras 1948. a. osa Liberaalide Maailmauniooni asutamisel Oxfordis, Koondis on täienduslikuks liikmeks Uniooni ja on oma esindajatega osa võtnud Uniooni kongressidel ja „Vabaduse Koolist“.

Koondise noortsektsoon on liigemaks Liberaalse ja Radikaalse Noo-

ruse Maailmaföderatsioonis ja on osa võtnud korduvalt föderatsiooni konverentsidest. Koondise noorte esindajad on osa võtnud ka Saksa ja Norra liberaalide kokkutulekust, Eestiaste osavõtt rahvusvahelistest kokkutulekustest ei lase Eesti ja Balti küsimust unustuse hõlma vajada.

Nii palju Koondise välistegevusest, mis elati on olnud tegevuses esikohal. Muidugi on Koondise liikmed nii välis- kui sisepoliitilise töö huvide kaasa töötanud ERN'is, ERF'is, EK'is j. organisatsioonides. Oma tegevuse kestel on Koondis pidanud läti sageda diskussioonitüütu mitesuguste maailmavaatelite, välispoliitiliste, erialaliste ja Eesti taastamise küsimuste üle. On välja antud oma bülletääne ja mitmel korral korraldatud kaasmaalastele Folkpartiet'i valimismaterjali.

Muidugi võib küsida, milleks kõike seda tööd ja tegevust vaja on olnud? Seda tööd ja tegevust on tehtud veenudega, et võitlus Eesti maa ja rahva vabaduse eest välismaal peab toimuma ennekõike poliitilisel rindel, et jätakata eesti liberaalset poliitilist traditsiooni, et olla vahendajaks oma rahva este, kelle suu on suletud okupatsioonivõimu poolt.

Eesti poliitilistest parteidest võivad liberaalid tagasi vaadata enam kui 60-aastasele ajale. Liberaalsete eestvõitleja Jaan Tõnisson areteeriti 1940. a. kommunistide poolt. Liberaalid on eesti poliitika olnud küllalt tugev. Eestis oli liberaalsetel parteidel teatud perioodidel 13 ja 20-ndate aastate alguses koguni 40-60 % kohtadest riigikogus. Kommunistid ja nende libedade parteide osatähtsus Balti riikides oli seestvõit ainult 5-10 % kohtadest parlamentides, järelikult ka rahvast. See väike vähemus haaras võimu 1940. a. N. Liidu relvade abil koostöös Hitleri Saksamaaga.

Meie võitleme oma Kodumaa iseseisvuse ja vabaduse eest, sest meie teame, et rahvas kodumaa, väljavarvud muidugi kommunistlik koorik, soovib vabaneda kommunistlikust kistest.

Meie teame ka, et ükski diktatuur ei ole igavene ja kommunistlik diktatuur ei ole mingiks erandiks selles tõekspidamises. On ajalooliseks reeglits, et revolutsioon sõõb lõpuks oma lapsed. See reegel kehtib ka N. Liidu ja Ida-Euroopa kohta, kommunistlik revolutsioon seal on hakanud oma lapsi sööma. Aeg töötab meie kasuks.

Prof. Bertil Ohlin talar på de estniska exilliberalernas 10-årsjubileum på Akeshovs slott 1956. T. h. om honom min. August Rei och min. Aleksander Warma. T. v. prof. Harald Perlit, Estniska Liberaldemokratiska Samfundets förste ordförande.

Ühest väljaandest 25 a. tagasi

Juunikomitee ja Balti komitee Kosõgini külaskäigu ja vastuaktsioonide juuliaktsiooni üleskutse

Suur tähelepanu Juuliaktsioonile pressis, raadios ja TV-s

Armsad eesti sõbrad!

11.–14. juulini toimub Nõukogude valitsuse juhi Kosõgini ametlik külaskäik Rootsi, ja seda neli aastat pärast Hrushtšovi mõtetut ja tulemusteta külaskäiku. Jälegi peab rootsi rahvas tasuma miljonid külaskäiguga seotud kulusid, jällegi tuleb kevadistest rahutustest niigi väsinud poliitseiüksused südasuvel mobiliseerida Nõukogude diktaatori julgeolekuks.

Seoses Kosõgini külaskäiguga tõuseb jälle täie teravusega tulipunkti Nõukogude jätkuv okupatsioon Eestis, Lätis ja Leedus, samuti kommunistliku korra kehtestamine jõe, vägivalla ja pettusega kogu Kesk- ja Ida-Euroopas. Juuliaktsiooni peab kujunema ka solidaariteedimanifestatsiooniks kõigile nendele vabadusejõududele, kes Tšehhoslovakkias, Ungaris ning teistes satelliitmaades püüavad endid lahti kiskuda Moskva koloniaalsurvest ja uusi teid leida vabasse Läände. Eriti tuleb avalikkuse tähelepanu juhtida karmile ja halastamatule venestamispoliitikale, mida N. Liit Eestis ja teistes Balti riikides praegu pidevalt ja sihikindlalt jätkab.

Juuliaktsiooni raamides toimuvad pretestikokkutulekud, publitseeritakse trükiseid ja pressibülletääne. Seoses Kosõgini külaskäiguga ja samaaegselt Uppsalas toimuva Kirikute Maailmanõukogu suursõukongressiga 4.–20. juulini saabub Rootsi ca 1.000 välisajakirjanikku, raadio ja TV esindajaid. Nende informatsiooni andmiseks avatakse Stockholmis ja Uppsalas pressikeskused.

Ima eestlastonna kaasaloomiseta on raske selliseid aktsioone Rootsis mõjuvalt läbi viia. Nii oli see Hrushtšovi külaskäigu ajal 1964. a. nii olise Novembriaktsiooni läbiviimisel, millised aktsioonid

äratasid suurt tähelepanu kogu maailmas. Pöörduame kõigi eestlaste poole Rootsis palvega: aidake kaasa oma majandusliku toetusega, liituge — vaatamata südasuvel ja puhkustele — kõige meie aktsioonidega, et need kujuneksid jõulisteks, tulemusrikkasteks ja eesti ning kõigi ikestatud rahvaste vankumatu vabadustahete demonstreatsiooniks.

Juunikomitee on Juuliaktsiooni organisatsioonidevaheliseks koostööorganiks — Balti Komitee büroo on aktsiooni tehniliseks teostajaks.

Saatke oma panus Balti Komiteele, Box 16 042, Stockholm 16, postigiro 60 75 60.

Prof. BIRGER NERMAN

Juunikomitee ja
Balti Komitee esimees

BERTIL HÄGGMAN

Juunikomitee ja
Balti Komitee sekretär

Tänase lehega on kaasas Balti Komitee postigirokaart.

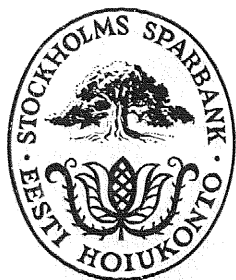
Frihet vid Fritt Hav

Juliaktioner 1968

EESTI LAENU-HOIU ÜHISUS

Eestlaskonna kasvav ühisettevõte

Nelja esimese tegevusaasta kestel on

- üle 1000 eestlaste avanud endale ühe või mitu eesti hoiukontot
- hoiuste kogusumma on kasvanud 3.000 000 kroonile
- Need hoiused on võimaldanud
- laenude andmist eestlastele
- anda toetusi eestlaste kultuurilisteks üritusteks

HOIUSED EESTI HOIUKONTOS TEENIVAD EESTLASI

Lähemad andmed Eesti Hoiukonto kohta saab aadressil:

EESTI LAENU-HOIU ÜHISUS
BOX 16 318, STOCKHOLM 16

Kosõgini külaskäigu ja vastuaktsioonide programm avaldati samaaegselt

Suur tähelepanu Juuliaktsioonile pressis, raadios ja TV-s

27. juunil avaldasid Moskva ja Stockholm samaaegselt esimest korda Kosõgini külaskäigu programmi. See on ka nüüd väga napipõhine ja suurem osa detaile hoitakse salajastena. Kogu Kosõgini külaskäiku iseloomustab ette näeruväärne kartlikkus ja närvilisus, miselt on viimase aja riigimeeste roimad Moskva diktaatorile hirmu tekitanud. Ka rootsi julgeolekuvõimud on närviliselt ja ilmselt kavatsetakse mobiliseerida õige laured poliitüksused külasel julgeoleku kindlustamiseks.

Ametlikus programmis on läbi-rääkimised valitsusega peaministri ametiruumides, lõuna valitsuse poolt välisministeeriumis. Kuningas on palunud Kosõgini lõunale suverossis Sofieros, Erlander korraldab vastuvõtu veel ka Harsundis ja Stockholm linn annab lõuna raekojas. Aeg on reserveeritud ka vastuvõtuks Nõukogude saatkonnas ja üheks suuremaks pressikonverentsiks. Ringsõidu osas on kava väga tagasihoidlik. Malmö külastamine on tähtsustatud julgeolekumotiividel, Malmö pidavat leiduma ekstremistide grupe, kirjutavad rootsi lehed. Külastatakse Finduse puuviljaistandusi ja tööstusi Bjur'is ja Alfa-Laval piimatööstlemasinate suurtööstust Stockholmis läheduses. On ka võimalik, et Kosõgin asetab nurgakirvi vene uuele saatkonnahitusele Mariebergis, Kosõgin saabub 11. juulil neljapäeva hommikul, kas lennukil või laevaga, seda julgeoleku mõtteid ei teatata. Välisministeeriumi ringkondadest on kuulda, et ta lahku Rootsis juba pühapäeva 14. juuli hommikul. Teda saadab suurearvuline rootsi delegatsioon ja Nõukogude arvukas julgeolekukoosus. Veneclased on selliste külastuste puhul olnud alati ülimalt skeptilised lääne poliitisevõimude kaitse osas.

Ka Juunikomitee avaldas 27. juuni pressikonverentsil oma vastuaktsioonide kava. Selle juhusliku kokkusaamise tõttu, sai see pressikonverents väga suure tähelepanu osaliseks. Pressikonverentsil viibis suur TV ja raadio reporterite staap ja Juunikomitee ja Balti Komitee aktsioonide kava anti nii raadios ja TV-s edasi seekord õige põhjalikult ja korrektselt. Samuti avaldas rootsi ajakirjandus silmapaistvalt Juuliaktsiooni programmi. Juuliakt

sioon viimasel nädalal rootsi pressis olnud pidevaks kõneaineks, küll eriartiklites, lugejate kirjades jne. Ka välismaa ajakirjandus on juba hakanud kirjutama Juunikomitee aktsioonidest.

KOHAKAASLUS

See tähendab kahel kohal töötamist ja mõlemas koossuulise teenistujana. Eesti NSV ministrite nõukogu määrusega 22. jaan 1968 võivad kohakaasluse alusel töötada teenistujad, kellele kuupalk põhitöökohal ei tõuse üle 70 rubla. Varem oli piiriks 60 rubla. Tööle on lubatud kohakaasluse korras võtta ainult mõlema asutuse juhataja kirjalikul nõusolekul.

Tšehhoslovakkia Moskva saatkonnas sõlmiti kuu aega tagasi kaubaleping. N. Liit saab Tšehhoslovakkia kuni 1970. a. 15 milj. rubla eest suure jõudlusega ketrusmasinaid.

Ilmus
SUVELUGE-MISEKS

Arvi Kork
ARMUD, LÄINUD. ARMUD JÄÄNUD
Elukooli kursus kolmes osas, 256 lk.

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV
Pakk 1, 220 03 Lund 3.
Pg.nr. 43 37 71

Tallinna taksoautode pargi kontoris tehtud reitel avastas rahvakontroll, et ametisõitudeks väljaantavate kupongidega on liiga palju sõidetud. Neid on lubamatult kasutatud kahel vabal päeval, Laup. ja pühap. 30. ja 31. märtsil oli ametisõidu kupongidega 23.000 klm. maha sõidetud.

Kohtla-Järvel avatud „Mäenduse Teadusliku Instituudi“ põlevkivi kaevandamise osakonnale anti venelase A. Skotshiski, Moskva Teaduste Akadeemia mäeinstituudi end. direktori nimi.

Stockholmis viibis külaskäigul Toronto Eesti Ühispanga juhatuses esimees Arur Ekbaum kirjanikust abikaasa Salme Ekbaumiga. Stockholmis Sparbankeni direksioon pakkus lõuna ja ELHU poolt oli korraldatud 28. juunil kokkutulek, millest osa võtsid ELHU Stockholmis asuvad Esinduskogu liikmed, eesti ühistegelased ja ajakirjanduse esindajad. A. Ekbaum andis ülevaate Toronto ühispanga tegevusest ja nõupidamisel vahetati mõtteid edaspidise koostöö üle. A. Ekbaum võitis osa ka Põllumajandusliidu suvepäevast 29. juunil. Ta külastas koos abikaasaga ka Soomet. Pahemalt! Kalju Lepik, pr. Salme Ekbaum, ELHU dir. Alfred Ventsel ja Eesti Komitee esimees ja teenekas ühisteglane Artur Reintam.

Juunikomitee esimees prof. Birger Nerman juhatab 27. juuni pressikonverentsi rootsi ja välismaa ajakirjanikele. Pahemal juuliaktsiooni sekretär Arvo Herm. Seisab Demokraatliku Alliansi Juuliaktsiooni sekretär eestlane Ülo Ignats Paremal DA Juuliaktsiooni esimees Anders Larsson.

OODATAV KULALINE — ALEKSEI KOSŒGIN

Kui Nikita Hruštšev paar kuud pärast külskääku Rootsi kukutati, päris poole tema troonist — ministrite nõukogu esimehe kohta — Aleksei Kosõgin, kes oli kukutatavatega kaasa läinud. (Partei esimeheks sekretäriks sai Brežnev.) Kosõgin oli olnud ministrite nõukogu esimehe üks asetäitjaid väikeste vahetega 1940. a. saadik. Ta on õpitud ameti pooltest tekitiltsinener ja praegu 64 aastane.

Nagu paljudel nõukogu tippmeetel, on temagi töös karjäärirajad kõrgematele pulkadele läinud vastaste ja võistlejate väljapuhastamise kaudu, mis, muide, N. Liidus on vähemalt seni: olnud üks kõige efektsamaid abinõusid riigijuhtimise etteotsa pääsemiseks. Kosõgini karjääri selle osa kohta kirjutavad nõukogude riigi sündmuste jälgijad, ajaloolane Jevgenjev juba 1955. a. Frankfurtis ilmunas „Posev's" järgmist:

Kui Leningradi parteisekretär Kirov 1. dets. 1934 oli mõrvatud, pidas Kosõgin, toona ühe suure tekstiilvabriku töökajajuhataja, lahtisel parteikoosolekul ettekanne „Rahvaenlaste kuritegevus tekstiilitööstuses". See oli õieti tema kava rahvaenlaste ja kahjuritüüpide kategooriasse liigitavate väljapuhastamiseks tekstiilitööstusest. Kirovi mõrva selgitamine anti Malenkovi ülesandeks (tema enda tippmehe karjäär pärast Stalini surma lõppes õige peal, kes oli Kosõgini mõttega päri. Oma toomases ettekanandes paljastas Kosõgin muide Leningradis kontrevolutsionäride keskuse, kust pidi infiltreeritama kõiki tööstusharusid, et hävitada väljapaistavaid nõukogude inimesi, Leningradis ja ümbruskonnas puhastamine algas otsekohe. Kaks päeva pärast Kosõgini kõnet vangistati Zheļbajnov vabrikut direktor ja asemele tuli sama vabrikut töökaja juhataja Kosõgin.

Vaadeldes edasi Aleksei Kosõgini karjääri, jätkab Jevgenjev: „Kirovi mõrvamise tagajärjel levis üle kogu maa metsik terrorilaine. (Mõrv poole täpini selgitatud ja oletus, et Stalin ise laskis ta mõrvata, et saada ettekäändeks puhastuslaine vallandamiseks, elab tänini N. Liidus visalt edasi.) T.) Ka Moskvas olid kontrevolutsionäridel oma keskused, väidet 1939 a. Esimeste ohvrite hulgas oli tekstiilitööstuse rahvakomissar Ljubimov. Tema asemele määrati Aleksei Kosõgin ja siitpeale algab ta karjäär riigivalitsemise liini pidi."

Aleksei Kosõgini peetakse osavaks majandusmehiks. Valitsemiseaparadi juures olis ongi majandusküsimused tema ülesandeks olnud. Ka valitsemisjuhuina on ta peamine tähelepanu keskendunud neile. Uus majandussüsteem ja uued investeerimisid pärast Nikita Hruštšovi süsteemi segipaiskamist, mis 1960. aastaks pidi nõukogude majanduse maailmas ennoematuks õitsengule viima, pole veel jõudnud nähtavalt vilja kanda.

N. Liidu praegune valitsejuht on olnud üsna tagasihoidlik ideoloogiliste deklaratsioonidega. Seda on mõnikord, meigi hulgas, kiputud tõlgitama nõnda, nagu oleks kommunistlik ideoloogia nõukogude valitsemise süsteemis tahaplaanile tõrjutud. Viimane parteikongress ja eriti keskkomitee istung ka.a. aprillis näitasid vastupidist, mida eriti vaimeinimesed nõukogude režiimi

... meie ei lähe lahendama tuhandete kilomeetrite taga olevate rahvaste sisemisi probleeme. Meie probleemid ja ülesannet tuumaks on maa ainult üle saja kilomeetri kaugusel siit rannast. Seal, kus 14. juunil 1941 teostati sissejuhataav suurrüüditamine... Meil on õigus sinne maa kodanikeka juhtida tähelepanu ebaõiglusele, mis valitseb Rootsi lüheduses. Paljud meist on sukelnudud kättevõidetud majanduslike hüvede naudingusse ja unustanud oma rahvusliku missiooni ja kohustused. See on võrdne eesti rahva surmatunnistusele allakirjutamisega..."

(Ülempreester Martin Juhkami jutustest)

all just praegu kogevad. Ainult, valitsejuht on tööajaste korras ideoloogilise kantseldamise ülesandest vabastatud. Selleks on ju partei juures oma masinavärk ja kommunistlik partei on ikkagi N. Liidu tegelik valitseja.

Vahet pole Aleksei Kosõgin ka võimeline ideoloogilisel taustal suuri sõnu tegema ja sütitavaid loosun-

geid paiskama. Need, kes ta sõnavõtte asjatundlikult on jälgitud, ütlevad, et ta teadmised marksism-leninismis ja osavus selle tõlgendamiskunstis ei paista just kõige sügavamad olevat. Oeldakse, et kiire töusu tõttu karjäärirajadel, ja ka huvikallale enam majandusküsimuste poole, pole tal aega olnud pseudoteadusliku marksism-leninismi keerdkäikudesse tungida. Tema kõnede ideoloogilised alused piirduvad „Parteiajaloo lühikursusega".

Miks lapsed halvasti edasi saavad

Kongressile celnes ajalehtedes kirjutusi, kus vaadeid puudusi, mis tuleb parandada ja pakuti selleks ka mõningaid abinõusid. Kongress viimastest suuremat ei hoolinud, seal eelati rohkem ette valmis tehtud otsused kommunistlikus sõnarõhkuses.

„Kõige suuremaks murelapseks", kirjutab parandada ja pakuti selleks ka mõningaid abinõusid. Kongress viimastest suuremat ei hoolinud, seal eelati rohkem ette valmis tehtud otsused kommunistlikus sõnarõhkuses. „Kõige suuremaks murelapseks", kirjutab parandada ja pakuti selleks ka mõningaid abinõusid. Kongress viimastest suuremat ei hoolinud, seal eelati rohkem ette valmis tehtud otsused kommunistlikus sõnarõhkuses. „Kõige suuremaks murelapseks", kirjutab parandada ja pakuti selleks ka mõningaid abinõusid. Kongress viimastest suuremat ei hoolinud, seal eelati rohkem ette valmis tehtud otsused kommunistlikus sõnarõhkuses.

Mahajäämuse põhjustena tuuakse ette õpetajate vähenemine kvalifikatsioonist tõstma, et „kasvatada väärilisi kommunistliketajaid". Vähenemine juttu sellest, mida tuleks praktiliselt teha, et innustada õpetajaid endid täiendama ja oma töös maksimaalselt hooli üles näitama. Üks koolijuhataja (A. Roos Aegviidust) avaldas siin mõned tagasihoidlikud mõtted „Nõukogude õpetajaks", lootes, et vahet need pääsevad ka kongressi ette. Ta pidas kõigepealt vajalikuks tõsta õpetajate palka. Pedagoogilise keskharidusega õpetajad, kes peamiselt töötavad maa-koolides j algklassides, on palgasüsteemis vaeslasele ossa jäetud, kuigi nad oma tööga tulevad mõnikord paremini toime kui verivärsked kõrgema haridusega. Sõnavõtja leiab, et „mende töötasu peaks olema kõrgem võrreldes kvalifitseerimata töö-

jõuga ükskõik missugusel alal". Ta kõneleb siin õpetajatest, kes on juba pikki aastaid laimutatult töötanud ja lisab: „Praegu aga näeme kahjaks vastupidist ja juhtub sedagi, et lihtne noortööline, teades õpetajate töötasu suurust, naerab välja õpetaja, kes püüab talle selgitada edasõppimise vajalikel ja kasulikelust". (Teadaupärast on 8-klassiste koolide õpetajate palgad 70–100 rub. kus olenevalt teenistusvanusest ameti- ja palgaastast; noorem õpetaja, õpetaja ja vanemõpetaja. Mõduandvaks peaks olema nii väljajõe kui teenistusaeg ja töötulemus.)

Tuletati meelde ka õpetajate, eriti maaõpetajate välistad korteriolusid, nagu neist on räägitud ja kirjutatud aastast aastasse. Aga siin oli ikka ja ka nüüd puutunais käepärast, kellele süü veeretada — ehitusorganid ei täida plaane, kolhoosid ei hoolitse oma laste õpetajate eest. Oukorra parandamiseks pole midagi radikaliseeritud.

Uhe teise 8-klassise kooli õpetaja (L. Jõgi Valgjärvelt) tõstis enne kongressi tagasihoidlikult häält selle vastu, et mitmesuguste võimaluste ja kohustuslike ürituste tõttu tuleb vahel ainult poolele klassile tundi anda. Kongressil endal ütles ka Haapsalu koolimees Treimann, et koolile on liiga palju üritusi kohustuslikud, mis takistab õppetöö sujuvat läbiviimist. (Kui mõelda veel sellele, et õpilaste vaba aeg on täidetud igasuguse nn. koolivälise üritustega — pioneeride ja komso-moli raames, mis siis imestada, et mõnes klassis jääb 20 % õpilasi istuma.)

Õpilaste ideelis-poliitilises kasvatuses on veel palju puudusi, nagu kongressil ütles. Rahvusvahelisel olukorda ei mõisteta õigesti. Vanemate klasside õpilastele peatuga rohkem ettekandeid ja „vaieldava" menedga rahvusvaheliste sündmuste üle. Komsomoli osa koolis tuleb veel kord läbi kaaluda, leidis selle väike osa sekretär A. Purga. Seegi tähendab nii õpetajatele kui õpilastele lisakohustusi. Tallinna koolidirektor L. Tõrnpuu tõi esile, et koolitöö korraldamisel on direktoril liiga piiratud õigused. Igasugused orga-

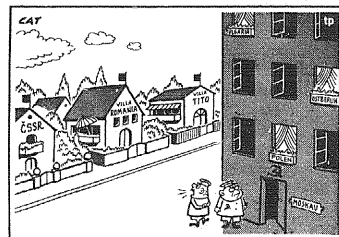
Millised materjalid ilmuvad Juuliaktsioonide raamides

1. Juunikomitee leivitab juba 1966. a. trükitud brošüüri „Frihet vid Fritt Hav" ja 20 000 eks. Juunikomitee ja Balti Komitee trükitud bülletään seoses Kosõgini külskääguga.
2. Juunikomitee ja Balti Komitee on publitseerinud Juuliaktsiooni inglisis- ja saksaakeelset ülevaadet.
3. Juunikomitee apell ilmub rootsi ja inglise keeles ja trükitakse suurel arvul.
4. Kosõginiile saadetakse venekeelne kiri, mis käsitleb poliitilisi ja humanitaarseid küsimusi. Kirja levitatakse suurel arvul nii vene kui ka rootsi ja ingliskeelsetes tükides.
5. Peaminister Erlanderile saadab Balti Komitee erikirja, kus käsitletakse nii poliitilisi kui humanitaarseid küsimusi, palvega, et ta need ette kannaks Kosõginiile.
6. Balt-Press annab välja prof. Aizsilnieksi ülevaate rootsi ja

inglise keeles Nõukogude majanduspoliitika kohta balti riikides.

7. Ilmub Newsletteti erinumber niiaasti Kosõgini külskäägu, kui Uppsalas kirikukongressi materjalidega.
8. Juunikomitee annab välja karrikatuur-postkaardi Kosõgini saabumise puhul.
9. Läti organisatsioonid trükkivad samuti eripostkaarte, mida saadetakse Kosõginiile, appelle ja lendlehti.
- Seoses Uppsalas kirikukongressiga ilmub veel:
10. Toim. A. Lembergi koostatud Balt-Pressi eriväljaanne ingliskeeles „Aheldatud kirik Nõukogude liidus" kolme artikliga.
11. Rootsi keelele ülevaade kiriku kohta Nõukogude Eestis.
12. Balti komitee brošüür: ingliskeeles „Kirik kommunistliku diktatuuri ahelais", koostatud ülempreester Martin Juhkam.
13. Paguluses ilmunud usulise kirjanduse bibliograafia ingliskeeles.
14. Inglisekeeles ilmub Endel Kreppi koostatud ülevaade balti riikide välispoliitikast.

Peale nende levitatakse balti eksiilkirikute läkitust ja muid lendlehti ja materjale. Kokku levitatakse üle 100 000 eks. materjale, ülevaadeid, brošüüre ja lendlehti.

Kui selline individuaalne elamine ehitamine jätkub, oleme varsti üha kõrgist ührikest.

nisatsioonid arvavad endil olevat õiguse kooliellu sekkuda, nagu ta ütles.

Ja kui arutati pakilis asju õppetöö endas, siis nende hulgas tõstis lehareportöörid välja, et väga pakilisest asjast peeti eesti koolides vene keele õpetamise parandamist. Kuidas on lugu vene koolides eesti keelele, sellest ei paistnud juttu olevat. Selle aasta aprillis avaldatud ja Moskva Pedagoogilise Akadeemia juhendeli kokku seatud uutes koolikavades on Eestis vene täielikes koolikoolides eesti keelt kõigis klassides (3–8) kokku üle kooli 12 tundi ja eesti koolides vene keelt (2–11 õppeaasta) 44 tundi nädalas.

Ajalehed tõid rasvaste tähtedega

Gävopaket till Sovjetunionen

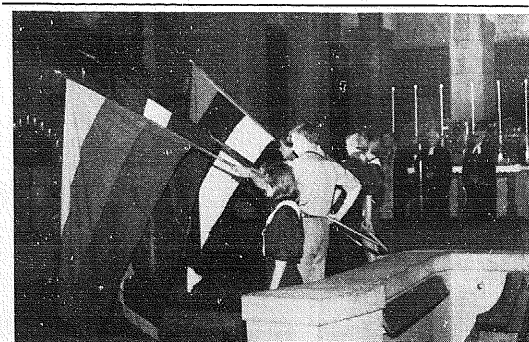
Priserna har sänks med 18 % upp till 50 % på tekniska varor. Även för sovjetiska matvaror har priserna reducerats betydligt. Sortimentet är utökad — se våra prislistor! Spar dyrbart tid och pengar. Gävopaket sändes som tidigare till firma:

IRA LOFVANDER & Co. AB

Regeringsgatan 19
Paketavdelningen
STOCKHOLM C
Tel. 10 67 10

Öppningstider: Vardagar kl. 8.30—17.00, Lördagar stängt.

Tio % rabatt till alla bilmärkena t. o. m. 30 april.

Kommunistiohvrite mälestusjumalateenistusel 14. juunil Engelbrekti kirikus jutlustasid ülempreester Martin Juhkam ja praost Sakarnis Palve ja õnnistus oli peapiiskop J. O. Lauril. Loeiti ette pagulasorganisatsioonide nimel allkirjutatud apell, milles juhtiti tähelepanu inimõiguste rikkumisele kommunistliku režiimi poolt. Pildil: teenistus on lõppenud. Eesti, läti ja leedu lipud viiakse kirikus. Altaris teenistus sisustajad vaimulikud. (Foto Lepper)